

виорю нивку...», «Ой, ти, соловейку» - це не просто натхненні фрази, це великі пісенні збірки, впорядковані співачкою та подані з нотами і текстами для того, щоб їх надалі використовувати у вокально-педагогічній практиці. Справа продовження життя українській пісні на сцені, в побуті та освітньому просторі буде жити надалі в її учнях, серед яких лауреати міжнародних конкурсів Р. Лоцман, А. Друзюк, І. Рідош, А. Лотиш, Т. Матвієнко, С. Шевченко, Я. Пось, Ю. Новосад та багато інших.

Отже, школа україноспіву, яка бере свій початок з побутово-обрядової тисячолітньої традиції нашого народу та розвивається від корифеїв національного музичного мистецтва України М. Лисенка, К. Стеценка, М. Леонтовича і багатьох інших видатних діячів, сьогодні продовжується в учнях Н. Матвієнко та тих представників сучасної української культури, які зберігають пісенну спадщину та передають її підрастаючому поколінню на щасливе майбутнє.

Алла ЦАПКО

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У сучасному світі роль педагога має особливе значення в процесі розвитку суспільства. Педагоги є тими, хто бере на себе відповідальність за навчання та виховання наступного покоління, вони відіграють ключову роль у формуванні майбутнього суспільства країни. Формування лідерських якостей у здобувачів освіти є актуальною проблемою для закладів вищої педагогічної освіти, оскільки саме у студентські роки відбувається активне формування ціннісних орієнтацій, соціальної позиції, визначення життєвих пріоритетів молодого людини. Сьогодні здобувач вищої освіти може самостійно приймати рішення, висувати нові ідеї, розвивати лідерський потенціал. Тому, з метою створення педагогів-лідерів нового покоління, набуває актуальності проблема формування лідерських якостей здобувачів ЗВО.

Відповідно до закону України «Про вищу освіту» та проекту Стратегії розвитку вищої освіти України на 2021–2031 роки майбутні фахівці, що здобувають вищу освіту мають оволодівати й гнучкими навичками, які забезпечать їх здатність адаптуватися до реалій, що змінюються [1, 4]. До таких навичок належить і лідерство, як здатність до самоорганізації та організації інших у слідуванні до спільної мети.

Лідерство є важливою складовою професійного розвитку майбутніх педагогів. Формування лідерських якостей є необхідним етапом у процесі становлення високопрофесійних фахівців, які здатні досягати успіху в своїй професії та розуміють важливість лідерства в освіті. Педагог-лідер має вміло залучати до співпраці, розвивати свої професійні навички, мотивувати до самостійної роботи та стимулювати проявляти креативність. Це дозволяє забезпечити високу якість освіти та досягати результатів, які задовольняють вимоги сучасного суспільства.

Лідер повинен володіти необхідною інформацією, оскільки тільки людина, що володіє достатньою інформацією, може бути лідером у сучасному світі – світі інформаційних потоків і божевільних швидкостей. Але просто володіти інформацією недостатньо – важливо вміти фільтрувати інформаційні потоки, виділяти головне, відстежувати потрібні зв'язки, виділяти ключові елементи і розраховувати потрібні точки опори і впливу, а також вміти бачити межі різних систем і вміти виходити за їх межі. Тобто володіти навичками системного мислення, яке дуже важливе у роботі майбутніх педагогів [2].

Поділяємо думку науковців, що організація формування лідерських якостей є доволі складним та об'ємним процесом, адже це формування в більшій мірі має

відбуватись в природних умовах. У процесі залучення здобувачів вищої освіти до лідерських дій у спеціально організованих ситуаціях створюється основа їхньої поведінки у майбутньому, розглядаються можливі варіанти, виробляється зразок поведінки. Отриманий лідерський досвід сприяє пристосуванню до мінливих соціально-економічних ситуацій. Лідерські характеристики особистості, комунікативні та організаторські уміння можуть проявлятися на різних рівнях, зокрема високому, середньому і низькому. Критеріями сформованості лідерських якостей є: прояв на високому рівні активності, ініціативності, самостійності, рішучості; розвинуті комунікативні і організаційні уміння; позитивний досвід практичної діяльності і визнання авторитету активіста у внутрішньому і зовнішньому соціумі [5, с. 231].

У роботі дослідників [5], на основі виділених ними критеріїв і показників виокремлено 3 рівні сформованості лідерських якостей студентів у освітньому процесі ЗВО: індивідуальний (низький), професійний (середній) і стратегічний (високий).

Низький рівень: лідерські прояви пов'язані із самоствердженням, самореалізацією індивідуальних амбіцій.

Середній рівень: здобувачі успішно оволодівають професійними навичками управління офіційного лідера, але не проінформовані про різницю в управлінні, не знають як стати неофіційним лідером.

Високий рівень відзначається оволодінням здобувачем індивідуально-лідерською, управлінсько-лідерською і комунікативно-прогностичною компетенціями, які включають здатність прогнозувати особистісний і професійний розвиток, життєві перспективи, реалізації власного потенціалу і потенціалу колективу студентської спільноти в освіті.

Більшість здобувачів освіти мають прихований потенціал лідерства, проте вони не розкривають його з різних причин. Наслідком цього є зниження зацікавленості в інших людях, відсутність навичок взаємодії, співпраці й партнерства, мотивація. З цієї причини необхідно розробляти і впроваджувати систему навчання, яка готує лідерів.

Сучасні студенти повинні володіти лідерськими якостями і розвивати ці якості потрібно за допомогою різних видів і форм роботи. Наприклад, ефективними позааудиторними формами роботи для розвитку критичного й емоційного мислення студентів, удосконалення рефлексивно-оцінних умінь як важливих складників соціальної позиції і лідерського потенціалу майбутніх фахівців є гуртки, клуби, інші студентські об'єднання, а також студентські науково-практичні конференції та інші заходи, пов'язані з публічною самопрезентацією. Вони допомагають здобувачам освіти вчитися ефективному спілкуванню, здатності переконливо та аргументовано доводити свою думку, умінню самопрезентації тощо. У студентів підвищується рівень самооцінки, з'являється впевненість у собі [3, с. 288].

Отже, формування лідерської позиції передбачає розвиток навичок та якостей, які дозволяють педагогам ефективно керувати та впливати на навчальний процес. Формування лідерських якостей у майбутніх педагогів потребує системного підходу. Важливо забезпечити професійну підготовку, яка включатиме не тільки засвоєння методик і знань, але й розвиток практичних вмінь та навичок. Також необхідно створити умови для саморозвитку здобувачів вищої педагогічної освіти, надати можливості для їх професійного зростання та прояву своїх лідерських якостей.

Список використаних джерел

1. Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII “Про вищу освіту” [електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 05.11.2023).
2. Нестуля О.О. Основи лідерства: електронний посібник для самостійної роботи студентів / О.О.Нестуля, С.І. Нестуля, Н.В. Кононець. Полтава: ПУЕТ. 2018. 241 с.
3. Попова О.В., Цапко А.М. Екстеріоризація лідерського потенціалу

здобувачів вищої освіти у процесі формування в них активної соціальної позиції. Педагогічні науки: теорія та практика. №1 (41), 2022. Ст. 285-291. <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2022-1-43>

4. Проект Стратегії розвитку вищої освіти України на 2021–2031 роки [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.reform.org.ua/proj_edu_strategy_2021-2031.pdf (дата звернення: 05.11.2023).

5. Шульдик А., Шульдик Г. Діагностика та формування лідерських якостей у здобувачів вищої освіти. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 2021. (4(64)). с. 229–239. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-64-229-239>

Ангеліна ТАРАН

ІМІДЖ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА ЯК ПЕРЕДУМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОГО СТАТУСУ

Сучасний педагог, як важливий фігурант освітнього процесу, переживає період трансформацій та викликів, які вимагають активного удосконалення та формування його професійного іміджу. У сучасному суспільстві сприйняття педагога має визначальний вплив на його розвиток та позицію в освітньому середовищі. Створення позитивного образу педагога стає ключовим чинником для досягнення успіху в його кар'єрі та отримання визнання серед колег і студентів.

Термін "імідж" має своє коріння в латинській мові і відзначається давньою історією, що сягає часів Аристотеля. С. Садовенко вказує на те, що іміджологія (від англ. – образ, зображення та грец. – поняття, думка, розум, що у художньому перекладі набуває такого значення: «наука про образ») – це мистецтво вподобати людям, наука про функціонування, систематизацію і впровадження у свідомість людини символічних замінників інформації про певні об'єкти (людину, явище, предмет), наука про формування іміджу [9]. Один із важливих аспектів удосконалення іміджу педагога - це розгляд його образу через призму теорії іміджології. Термін "імідж" у літературі часто використовується для опису враження, створеного чимось або кимось, як він виглядає у суспільстві. Це також може включати в себе асоціації, які виникають при згадці про конкретний об'єкт або особу. Отже, формування позитивного іміджу педагога охоплює не лише його професійні якості, а й враження, які він створює за допомогою свого вигляду та медійних інструментів [12].

В. Чабаненко висловлює думку, що основи іміджу були започатковані в народній педагогіці, виявляючись в піснях, баладах, казках, міфах, легендах, прислів'ях, приказках та інших аспектах. За його словами, читаючи легенди й перекази, можна дізнатися про особистості, які завжди були пишністю народу, тих, хто воював за нас і жертвував своїм життям [7, с. 113]. Усна народна творчість багата ідеалами, які служать прикладами для батьків і педагогів у вихованні молоді та формуванні їхнього іміджу та репутації [4, с. 51-52].

Розуміння педагогічної концепції "іміджу" визначається тим, як суспільство сприймає педагога, враховуючи рівень його освіти, методи навчання, зовнішність та інші аспекти, які впливають на сприйняття його фахового образу в громадськості.

Як визначено в дослідженні, більшість вчених [1; 3], які вивчають пов'язані проблеми, стверджують, що імідж педагога має значний вплив на студентів. Ефективне використання цього іміджу, за їхніми словами, може призвести до підвищення якості освітнього процесу. Роль педагогів переходить за традиційні межі навчальної аудиторії, оскільки вони стикаються із складнощами, що включають технологічну кваліфікацію, гнучкість та вміння ефективно спілкуватися з іншими. У ХХІ столітті імідж сучасного